

caritas
Vlaanderen

Jaarverslag 2016

Inhoud

.....	1
Jaarverslag 2016	1
Inhoud.....	2
Armoede en sociaal beleid.....	4
1. Projectwerking.....	4
1.1 Op de barricade. Jeugdhulp tegen gezinsarmoede	4
2. Monitoring van de armoedeproblematiek.....	5
2.1 CaritasRapport: Armoede en de eerstelijns juridische dienstverlening	5
2.2 CaritasStandpunt: Huisvesting voor meest kwetsbaren	5
2.3 Specifieke doelgroepen.....	6
3. Beleidsbeïnvloeding	7
3.1 Deelname aan overlegstructuren	7
3.2 Publieke reacties en adviezen	9
3.3 Adviezen aan overheden	11
3.4 Maatschappelijk debat: pers.....	12
4. Effectieve Hulpverlening	13
4.1 Begeleide Individuele Hulpverlening	13
4.2 Uitbouw Crisisfondswerking	13
Vrijwillig engagement	15
1. Opbouw kader en vrijwilligersbeleid.....	15
2. Projecten	16
2.1 Housing café	16
2.2 Collectieve opvang en aangepaste opvangstructuur	16
2.3 Parochies	17
2.4 Internationaal vrijwilligerswerk.....	17
2.5 “Projet Citoyens solidaires- des volontaires d’ici et d’ailleurs s’engagent».....	17
2.6 Individuele hulpvragen: project Tandem	17
2.7 Gesloten centra	18
Cairos	19
1. Wonen en Leven in de ouderenzorg.....	19
2. PREZO Woonzorg	20
3. Andere	20

Armoede en sociaal beleid

1. Projectwerking

1.1 Op de barricade. Jeugdhulp tegen gezinsarmoede

Caritas Vlaanderen ziet een specifieke rol weggelegd voor de Integrale Jeugdhulp. Het is immers zo dat kinderen en jongeren die opgroeien in een kwetsbare situatie, meer kans lopen om in contact te komen met de Integrale Jeugdhulp. De hulp die hen aangeboden wordt, mag zich echter niet beperken tot de tijd die hij of zij doorbrengt binnen het hulpcircuit. Er zijn structurele veranderingen nodig in de omgeving van het kind of de jongere om ook op langere termijn zinvolle hulp te kunnen bieden.

Na een lang traject stelden we op 23 november 2016 het boek "Op de barricade. Jeugdhulp tegen gezinsarmoede" voor. Aan de hand van verschillende onderzoeksmethodes, wordt in dit boek stilgestaan bij de vraag of en hoe de jeugdhulpverlening een rol speelt in armoedebestrijding. Hoe kijken jeugdhulpverleners naar armoede? Waar ligt het evenwicht tussen zelf aanpakken en doorgeven aan het beleid? Welke kansen of valkuilen zijn er wanneer jeugdhulpverleners rond armoede aan de slag gaan? En is de integrale jeugdhulpverlening wel integraal genoeg? Wat dan met andere lokale actoren?

In het boek worden academische expertise en ervaringen van jeugdhulpverleners en ouders gecombineerd, wat het boek tot een must read maakt voor ieder met interesse in jongeren en kansarmoede. Thijs Smeyers, coördinator Beleid & Politiek bij Caritas Vlaanderen, startte dit project en nam het initiatief voor dit boek. Hij zorgde zelf voor de algemene inhoud en de concrete aanbevelingen. Daarbij kon hij rekenen op medewerking en ondersteuning van Hanne Cuyvers (Caritas Vlaanderen), Koen Hermans en Inge Neyens (LUCAS, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy van de KU Leuven), Pascal De Decker en Bruno Meeus (onderzoeksgroep HaUS (Housing and Urban Studies) van de Faculteit Architectuur, KU Leuven), Jo Hermanns (emeritus hoogleraar Opvoedkunde van de Universiteit van Amsterdam en adviseur rond jeugdzorg bij H&S Consult), Jannet Doeleman (directeur Wraparound Nederland) en Tinneke Schiettecat (UGent en Vlaams Armoedesteunpunt).

2. Monitoring van de armoedeproblematiek

Caritas Vlaanderen startte in 2016 met een eigen monitoring van de armoedeproblematiek aan de hand van twee instrumenten:

In de Caritas Rapporten behandelen we telkens een heel specifiek thema of probleem. Caritas voert rond dit thema zelf een onderzoek of steekproef en verzamelt wetenschappelijke argumenten om tot heldere en bruikbare aanbevelingen te komen. Een Rapport is steeds actueel, omdat het handelt over een probleem of gebeurtenis kort bij. Dit kan bijvoorbeeld een wetsherziening zijn, of een probleem dat we zelf vast stellen en waar dringend actie rond nodig is.

In de Caritas Standpunten bundelt Caritas haar voorstellen en ideeën rond een bepaald thema. De 'Caritas Standpunten' geven inzicht in specifieke thema's aan de hand van recente onderzoeken, publicaties, gesprekken met experts of eigen ervaring. Aan de hand van die kennis bundelen de Belgische leden van de Caritas-familie standpunten en aanbevelingen naar de verschillende overheden toe.

We publiceerden in 2016 één CaritasRapport en één CaritasStandpunt. Beiden zijn te downloaden via <http://www.caritas.be/nl/armoede/standpunt-rapport>.

2.1 CaritasRapport: Armoede en de eerstelijns juridische dienstverlening

Als gevolg van de Zesde Staatshervorming werd de inrichting van de eerstelijns juridische dienstverlening, samen met de Justitiehuisen, overgebracht naar de regio's. Voor Vlaanderen werd het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin hiervoor verantwoordelijk. Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeuren, merkt terecht op dat de wijze waarop de eerstelijns juridische dienstverlening georganiseerd wordt moet worden herbekeken.

Caritas Vlaanderen wil zich in de aanbevelingen in dit CaritasRapport focussen op de toegang tot de eerstelijns juridische dienstverlening voor mensen in (kans)armoede. Zij ervaren, zo blijkt verder in dit rapport, verschillende drempels die niet mogen genegeerd worden wanneer we nadenken over de wijze waarop we de eerstelijns juridische dienstverlening in de toekomst willen inrichten.

Om tot onze aanbevelingen te komen, namen we een steekproef af bij coördinatoren of medewerkers van erkende Verenigingen waar armen het woord nemen of Welzijnsschakels. Hun ervaringen en kennis zijn onmisbaar en vormden een belangrijke basis voor onze adviezen.

Daarnaast waren er gesprekken met enkele belangrijke stakeholders en deden we beroep op het Tweejaarlijks Verslag 2014-2015 van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

2.2 CaritasStandpunt: Huisvesting voor meest kwetsbaren

Een dak boven het hoofd. Een stevig dak. Betrouwbaar en betaalbaar. Een dak dat bescherming biedt. Dat mensen welkom heet. Een dak, klaar voor de toekomst.

Het recht op wonen is in België, Vlaanderen, Wallonië en Brussel zeker niet voor iedereen gerealiseerd. Wie huisvesting heeft is er, zeker op de huurmarkt, niet altijd goed aan toe. Zo is 16% van de private huurwoningen en 17% van sociale huurwoningen in slechte staat.

Discriminatie blijft een probleem. Mensen in dak- en thuisloosheid hebben nood aan meer ondersteuning.

De situatie is ernstig.

Aan de hand wetenschappelijk onderzoek en eigen ervaringen, schetsen de leden van de Belgische Caritasfamilie een beeld van de problemen en tendensen op enkele deelvlakken van het huisvestingsbeleid.

Om het beleid te ondersteunen, reiken we daarnaast mogelijke oplossingen aan. Zo wil Caritas Vlaanderen, geïnspireerd door de sociale leer van de Kerk, bijdragen aan een woonbeleid dat aangepast is aan de sociale en ecologische uitdagingen van deze eeuw.

2.3 Specifieke doelgroepen

Caritas Vlaanderen tracht vooral inclusief te werken. Toch houden we twee 'doelgroepen' wat scherper in de focus, met name de Roma en de vluchtelingen.

2.3.1 Roma

Via de operationele hulpverlening én de internationale netwerking van Caritas, komen we regelmatig in contact met de specifieke problematiek van Roma-groepen. Voortbouwend op onze ervaringen bij het seminarie van Caritas Europa rond de 'Integratie van Ethnische minderheden' in Kosice, Slowakije in 2013, nam ook de betrokkenheid van Caritas Vlaanderen bij de Roma-problematiek in eigen land toe.

De situatie van de Roma is de laatste jaren, onder invloed van de crisis, nog gevoelig verslechterd. De leefomstandigheden in hun land(en) van herkomst gaan van kwaad naar erger, en velen beproeven hun geluk in het Westen, en onder meer in Gent en Brussel.

Op het vlak van de operationele hulpverlening blijven we via Caritas Hulpbetoon inzetten op huisvesting, op de actualisering van identiteitsdocumenten van land van herkomst, en de zomerkampen voor Roma-jongeren. Het samenwerkingsverband met O CASA, die vele Roma gezinnen begeleidt werd verder gezet. Met de Romadienst van Foyer is er een samenwerking gestart op financieel niveau. Hiernaast werd ook deelgenomen aan zijn thematische informatiesessies rond de Romacultuur waar de Roma-bemiddelaars een zeer grote rol in spelen. Een samenwerking werd aangegaan met de vzw Een klein stapje in de Wereld van Herent die in 2016 is opgericht en onder haar doelgroep kansarmen ook twee Romagezinnen die naar werk, onderwijs en vrije tijdsactiviteiten worden begeleid.

De parochie La Madeleine in Brussel heeft vanaf juni 2016 een grote dakloze Romafamilie gehuisvest en begeleid. Caritas Vlaanderen, Brussel Onthaal en Open Deur, Brabantia – Caritas International antenne werden door deze parochie geraadpleegd voor ondersteuning.. We namen deel aan een netwerkvergadering van alle betrokken organisaties rond de integratie van dit gezin in juni, waar een samenwerking rond financiële ondersteuning voor de vakantie-opvang van de kinderen en de administratieve actualisering van de documenten in de land van herkomst werd aangeboden vanuit Caritas Hulpbetoon. In december hebben de vrijwilligers van deze parochie de vzw opgericht van waaruit zij bijdragen aan de integratie van deze Romagezin en andere hulpbehoevenden van hun parochie.

We namen als Caritas Vlaanderen deel aan het Colloquium van vzw Romani Luna in Gent op 26.1.2016 omtrent Roma en onderwijs, integratie, emancipatie, sociaal infopunt Roma voor Roma en diensten. In werkgroepen had een zeer boeiende ervaringsuitwisseling plaats tussen alle organisaties die met de Roma doelgroep in België werken.

We waren ook betrokken bij de Roma-problematiek op het Internationale vlak. In het kader van SIPCC, Society for Pastoral Care and Counseling, nam Caritas Vlaanderen deel aan de internationale seminarie van 11 tot 16 september in Gent. Het thema was de interculturele, interreligieuze en interdisciplinaire samenwerking vanuit het uitgangspunt dat levensbeschouwelijke zorg en begeleiding als sociale actie als religieuze praktijk bijdraagt tot sociale cohesie en samenwerking. In een workshop “ Leven met Roma in Slowakije, waar Magda Sevcikova, leraar/pastor, die met Roma kinderen en Roma gezinnen in Slowakije werkt, dit thema heeft ingeleid en uitgediept en waar de ervaringen van alle deelnemers aan bod kwamen. Hier werden de ervaringen met de Roma, die wij in België hebben, ingebracht. Belangrijk was hier de oproep om positieve ervaringen en goede praktijken onder de aandacht te brengen, om op die manier negatieve beeldvorming en stigmatisering tegen te gaan en bruggen te slaan naar een inclusieve opstelling ten overstaan van de Roma-mede-Europeanen.

2.3.2 Vluchtelingen

In 2016 werd in opvolging van de Ontmoetingsdag van december 2015 een Infoblad Caritas Hulpbetoon gepubliceerd over het thema “Een menselijke warme onthaal voor Vluchtelingen” in samenwerking met Caritas International.

3. Beleidsbeïnvloeding

Vanuit de aanbevelingen die Caritas Vlaanderen formuleert binnen het studiewerk, zetten we in op het beïnvloeden van beleidsbeslissingen en –initiatieven die op de verschillende niveaus genomen worden. We doen dit binnen Caritas Europa voor het Europese beleid, waar we op verschillende thema’s trachten te wegen. Daarnaast doen we dit ook op het Vlaamse en Federale niveau. We bouwen daarbij ook aan netwerking met verwante middenveldorganisaties en zetten in op constructief kritisch overleg met de verschillende overheden en stakeholders.

3.1 Deelname aan overlegstructuren

3.1.1 Belgisch Platform Armoede en Sociale Uitsluiting EU 2020

Caritas Vlaanderen is al vele jaren lid van het Belgisch Platform Armoede en Sociale Uitsluiting EU 2020. Het Belgisch Platform gaat uit van de Programmatorische Overheidsdienst Migratie-Integratie. Het is een open structuur die zoveel mogelijk stakeholders wil betrekken bij de Europa 2020-Strategie en de strijd tegen de armoede en sociale uitsluiting. In het Platform worden diverse organisaties en stakeholders vertegenwoordigd.

3.1.2 Horizontaal Permanent Armoede Overleg

In het horizontaal overleg komen de aandachtsambtenaren uit de verschillende departementen en agentschappen van de Vlaamse administratie samen met medewerkers van het Vlaams Netwerk tegen Armoede, vzw De Link en het interfederale Steunpunt Armoedebestrijding. Caritas Vlaanderen en Samenlevingsopbouw nemen sinds 2015 deel aan dit Overleg. Samen met enkele externe experts, vertegenwoordigt dit overleg verschillende beleidsdomeinen waarin armoedebestrijding belangrijk is.

De opdrachten van het Horizontale Overleg zijn:

- acties voorbereiden in de verschillende beleidsdomeinen die voortvloeien uit het actieplan;
- de impact en de effecten van die acties analyseren;

- de acties coördineren en de acties van de verschillende beleidsdomeinen op elkaar afstemmen;
- de voorwaarden bepalen voor het organiseren van het overleg;
- kennismaken van de voorstellen van het verticale overleg in elk van de beleidsdomeinen;
- het actieplan evalueren;
- de opdrachten van de Vlaamse Regering uitvoeren, op voorstel van de coördinerende minister, ingevolge beslissingen van de Interministeriële Conferentie in het kader van het samenwerkingsakkoord.

De werking van het Horizontaal Permanent Armoedeoverleg wordt jaarlijks opgevolgd aan de hand van een verslag in de actualisatie van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding.

3.1.3 Verticaal Permanent Armoede Overleg

Sinds 2016 neemt Caritas Vlaanderen, samen met ander armoedeorganisaties, ook deel aan diverse Verticale Armoede Overleggen. Binnen dit overleg worden, samen met de betrokken leden van een kabinet en de administratie, specifieke beleidsbeslissingen binnen één bepaald domein getoetst bij de armoedeorganisaties. Vanuit dit overleg worden vervolgens voorstellen tot bijsturing van de voorliggende beleidsinitiatieven geformuleerd.

3.1.4 Interfederaal Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Sociale Uitsluiting en Bestaansonzekerheid

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting evalueert de effectiviteit van de grondrechten van de personen die in moeilijke socio-economische omstandigheden leven: recht op een degelijke huisvesting, recht op energie, recht op de bescherming van het gezinsleven, recht op sociale bescherming, recht op de bescherming van de gezondheid, ...

Het organiseert hiervoor diepgaand overleg tussen de verenigingen waar armen het woord voeren, de OCMW's, de sociale partners, de beroepskrachten van de verschillende sectoren, de administraties, ... Op basis van deze werkzaamheden formuleert het aanbevelingen ten aanzien van de beleidsverantwoordelijken van ons land teneinde de voorwaarden tot uitoefening van de grondrechten te herstellen. Deze aanbevelingen vormen het voorwerp van debat in alle regeringen en parlementen alsook in de adviesorganen.

Het Steunpunt werd als instrument in de strijd tegen armoede gecreëerd door de Federale Staat, de gemeenschappen en gewesten, door een Samenwerkingsakkoord dat ondertekend werd door alle regeringen en goedgekeurd door alle parlementen.

Caritas Vlaanderen is, op voordracht van de Vlaamse Regering, sinds 2015 lid van het Beheerscomité van het Steunpunt. Het Beheerscomité bewaakt de uitvoering van het samenwerkingsakkoord, bepaalt de personeelsbehoeften en werkt het ontwerp van budget uit. De leden van het Beheerscomité zijn tegelijk lid van de Begeleidingscommissie. Deze volgt de inhoud van de werkzaamheden van het Steunpunt op en bewaakt de methodologie die gehanteerd wordt.

3.1.5 Stuurgroep Sociale functie Kinderopvang

Na enkele adviezen rond Kinderopvang, werd Caritas Vlaanderen gevraagd deel uit te maken van de Stuurgroep Sociale Functie Kinderopvang, een stuurgroep onder de vleugels van Kind & Gezin.

De stuurgroep 'versterken sociale functie van de kinderopvang' bestaat sinds 2009, met als mandaat beleidsaanbevelingen formuleren ten aanzien van Kind en Gezin aangaande (a) regelgeving rond de toegankelijkheid en de sociale functie van de kinderopvang, (b) ondersteuning van de sector op vlak van het toegankelijker maken van de kinderopvang en het opnemen van de sociale functie, (c) wat de opdrachten zijn van de kinderopvang bij het invullen van de sociale functie en het verhogen van de toegankelijkheid.

In de Stuurgroep Sociale Functie nemen vertegenwoordigers deel van enkele grote organisatoren, lokale besturen, gezinnen en experts (vormingsorganisaties, ondersteuningsorganisaties, experts sociaal beleid,...).

3.1.6 Binnen Caritas Europa

Caritas Vlaanderen is sterk vertegenwoordigd binnen de werking van Caritas Europa. Zo nemen we al ruime tijd deel aan verschillende werkgroepen binnen Caritas Europa. In het verleden schreven we mee aan de jaarlijkse 'Shadow Reports', die in 2016 herdoopt werden tot het 'Caritas Cares Report'.

In 2016 publiceerde Caritas Europa het rapport '*Social Justice and Equality in Europe (is possible)*'. Ook aan dit rapport werkte Caritas Vlaanderen van bij de start mee. Daarnaast is Caritas Vlaanderen ook betrokken bij de ontwikkeling van de *Caritas Poverty Observatories*, waarbij de verschillende Caritas-organisaties de handen in elkaar slaan om een methodiek te ontwikkelen om armoedecijfers te verzamelen binnen de eigen werking.

Eind 2016 werd Thijs Smeyers tot slot aangesteld als voorzitter van de *Social Inclusion and Integration Action Group*. Vanuit die functie wordt hij ook opgenomen als van de *Advocacy Steering Group*. Dit geeft Caritas Vlaanderen een belangrijke rol binnen het Caritas-Europa netwerk en tegelijk de kans om expertise vanuit alle lid-organisaties in onze eigen werking binnen te brengen.

3.2 Publieke reacties en adviezen

Caritas Vlaanderen nam opnieuw deel aan het publieke maatschappelijke debat, onder meer door de publicatie van vrije tribunes of open brieven, f door stellingnames via de website van Caritas of via sociale media. We geven hieronder een korte opsomming van de belangrijkste thema's.

3.2.1 De kinderbijslag is géén krachtig instrument tegen gezinsarmoede

Verschenen op caritas.vlaanderen op 18/03/2016 en opgenomen in De Morgen, waarin Caritas reageert op een discussie rond de kinderbijslag als sociale correctie.

In de discussie over de manier waarop onze kinderbijslag moet worden vormgegeven, wordt te vaak een verkeerd uitgangspunt gehanteerd. De kinderbijslag is géén sociale correctie die gezinsarmoede even moet oplossen.

3.2.2 Nieuwe kinderbijslag legt juiste accenten

Verschenen op caritas.vlaanderen op 28/05/2016, waarin Caritas zich uitspreekt over de hervorming van de kinderbijslag.

Caritas Vlaanderen reageert positief de hervorming van de Vlaamse kinderbijslag zoals ze op 28 mei werd voorgesteld. Caritas stelt zich wel nog vragen bij de participatietoelagen voor het onderwijs en kijkt uit naar de inkomensdefinitie die de Vlaamse Overheid zal hanteren.

3.2.3 Mogen ouders hun kinderen nog graag zien?

Verschenen op caritas.vlaanderen op 22/09/2016, waarin Caritas zich uitspreekt over voorstellen vanuit Kind & Gezin rond de kinderopvang.

Het voorstel dat Kind & Gezin gisteren lanceerde in De Morgen, komt niet uit de lucht vallen. Al geruime tijd denken we met velen binnen de Stuurgroep Sociale Functie van Kind & Gezin na over verbeterkansen binnen de nieuwe kinderopvang. De regeling rond respijtdagen is één van de werven waar een herdenken nodig is, dat bewijst ook het onderzoek van de Arteveldehogeschool. Met het voorgestelde recept zijn wij het echter niet eens.

3.2.4 Caritas vraagt aan federale regering extra aandacht voor alleenstaande ouders

Verschenen op caritas.vlaanderen op 05/10/2016, waarin Caritas een concrete begrotingsmaatregel naar voren schuift.

'Heb bij de opmaak van een nieuwe begroting aandacht voor de stijgende groep alleenstaande ouders' is de boodschap waarmee Caritas Vlaanderen vandaag naar de Federale Regering stapte. Caritas vraagt een verhoging van de belastingvrije som voor alleenstaande ouders, zodat zij meer middelen hebben om een nieuwe maand te starten.

3.2.5 't Is goed in 't eigen hert te kijken

Verschenen op caritas.vlaanderen op 10/10/2016, waarin Caritas reageert op het voorstel om bepaalde mensen te verplichten anticonceptiva te gebruiken.

"Een brug te ver", zegt Jean-Jacques De Gucht (Open VLD). Ook Laurette Onkelinx (PS) ziet het niet zitten. Fons Duchateau (N-VA) wil het debat dan weer wel aan gaan, want "wij zien hier ook heel schrijnende toestanden hoor" en wordt daarin bijgetreden door Valerie Van Peel (NV-A). En volgens filosoof Boudry zou het niet doen zelfs een "vorm van nalatigheid" zijn. Het was me wat, in De Standaard (03 en 04/10/2016) over het Rotterdamse voorstel om mensen verplicht anticonceptiva te laten gebruiken.

3.2.6 Kansarme kinderen en jongeren hebben grotere kans op begeleiding door jeugdhulp

Verschenen op caritas.vlaanderen op 23/11/2016, waarin Caritas de resultaten en aanbeveling uit het boek 'Op de barricade' voorstelt.

Vlaamse kinderen en jongeren die opgroeien in een kansarm gezin, hebben tot vier keer meer kans op contact met jeugdhulpverleners dan kinderen en jongeren in een ander gezin. Deze opmerkelijke vaststelling doet Thijs Smeyers, coördinator Politiek en Beleid van Caritas Vlaanderen, in een nieuw boek "Op de barricade. Jeugdhulp tegen gezinsarmoede".

3.2.7 Mag ik ook mee vieren?

Verschenen op caritas.vlaanderen op 20/12/2016, waarin Lore Baeten, stagiaire bij Caritas, beschrijft hoe ze de feestdagen doorbrengt.

Het is mijn favoriete tijd van het jaar. Kerstmarkten, nieuwjaarsrecepties, feesten, wensen en voornemens. Maar niet iedereen zal zijn wensen in vervulling zien gaan. Want de cijfers blijven hetzelfde: ook aan het eind van 2016 wordt 11 procent van de Belgische bevolking geboren in kansarmoede. Wij nemen volop deel aan de eindejaarsstemming in onze samenleving, een samenleving die ondanks (of dankzij) het feestgedruis nog steeds een grote groep uitsluit.

3.3 Adviezen aan overheden

In 2016 gaf Caritas Vlaanderen advies aan de bevoegde overheden rond onder meer deze thema's:

3.3.1 Vlaams

Kinderopvang

Kinderarmoedebestrijding

Vlaams Actieplan Armoede

Preventieve gezinsondersteuning

Hervorming van de kinderbijslag

Huisvesting via de private huurmarkt

Integrale Jeugdhulpverlening

...

3.3.2 Federaal

(Kinder)armoedebestrijding

Alleenstaande ouders

Wijkgezondheidscentra

Gezondheidszorg

Hervorming DAVO

...

3.3.3 Europees

European Pillar of Social Rights

...

3.4 Maatschappelijk debat: pers

Een sterke participatie binnen het politieke en maatschappelijke debat, zorgde ervoor dat Caritas Vlaanderen regelmatig geconsulteerd werd door de media. Dit had dan ook weerklank in artikels en opiniestukken in Vlaamse kranten en op nieuwssites. Een overzicht:

'De kinderbijslag is géén krachtig instrument tegen gezinsarmoede', De Morgen, 18/03/2016.
<http://www.demorgen.be/opinie/de-kinderbijslag-is-geen-krachtig-instrument-tegen-gezinsarmoede-beed41fc/>

'Armoedeorganisaties 'ontgoocheld' door plan Sleurs', De Standaard, 24/03/2016.
http://www.standaard.be/cnt/dmf20160324_02200235

'Tevredenheid, maar ook vragen over kinderbijslag', deredactie.be, 28/05/2016.
<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/politiek/1.2668197>

'Dit verandert aan kinderbijslag', Het Laatste Nieuws, 28/05/2016.
<http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/2717855/2016/05/28/Dit-verandert-aan-kinderbijslag-elk-kind-krijgt-160-euro.dhtml>

'Vlaamse regering moet foute keuzes rechtekken', De Standaard, 03/06/2016.
http://www.standaard.be/cnt/dmf20160602_02321080

'Lagere lasten voor alleenstaande ouders', De Standaard, 05/10/2016.
http://www.standaard.be/cnt/dmf20161004_02502118

4. Effectieve Hulpverlening

Via Caritas Hulpbetoon vzw, is Caritas Vlaanderen vzw ook op operationele wijze actief in de strijd tegen armoede. In 2016 organiseerden we vier specifieke acties, rond respectievelijk 'De Crisisfondswerking', 'Individuele jeugdhulpverlening', 'Een warme menselijke ontvangst voor vluchtelingen' en 'De werking rond de winteropvang' onder het thema 'Elk Kind Onderdak'.

Rond twee specifieke elementen van de werking, werd zoals gepland, verder gewerkt: het verder verfijnen van de benadering 'Begeleide Individuele Hulpverlening' (C1) en de verdere uitrol van de Crisisfondswerking (C2).

4.1 Begeleide Individuele Hulpverlening

Caritas Hulpbetoon richt zich in belangrijke mate op individuele hulpverlening aan de kwetsbare medemens, maar steeds bemiddeld door een begeleidende dienst of instantie. De vraag voor financiële ondersteuning moet ons bereiken via andere organisaties, vb. een sociale dienst, een dienst voor thuisbegeleiding, een CAW... In 2016 werd is er een samenwerking tot stand gekomen met de Romadienst van de vzw Foyer, en de vzw "Een Stapke" in de Wereld te Herent voor de financiële ondersteuning van de doelgroep Roma.

In opvolging van het ontmoetingsmoment van 5 november 2015 rond de impact van (kleinschalige) begeleide individuele hulpverlening op de mogelijkheden van mensen om tegenslagen te boven te komen en uit de greep van de crisis te blijven, werden in 2016 de partnerorganisaties van Caritas Hulpbetoon betrokken in het geplande onderzoek rond armoede en jeugdhulpverlening. Dit ontmoetingsmoment was tegelijk het startschot van de weg naar *Op de barricade. Jeugdhulp tegen gezinsarmoede*, waar het gezin binnen de hulpverlening centraal wordt gesteld.

Op vraag van de hulpverleningsdiensten, werd de administratieve benadering vereenvoudigd, die tegelijk voldoende informatie aanreikt, maar anderzijds niet nodeloos voor procedurele vertraging zorgt. Het verder verfijnen van het concept van Begeleide Individuele Hulpverlening, criteria en procedures, zal een aandachtspunt zijn voor 2017.

4.2 Uitbouw Crisisfondswerking

Met de regionale crisisfondswerking willen we de aanpak van de Begeleide Individuele Hulpverlening, die tot nu toe vooral thematisch vanuit de centrale projectencommissie wordt georganiseerd, ook regionaal verankeren.

Naast de goed werkende Crisisfonds in Oost-Vlaanderen is de Crisisfondswerking dit jaar ook geïmplementeerd in Limburg en Antwerpen. Hier is ook de samenwerking met regionale preferentiële partnerorganisaties geïntensifieerd.

Op 24 november 2016 vond een Ronde Tafel plaats met alle regionale Crisisfondswerkingen om de procedures beter op elkaar af te stemmen, ervaringen uit te wisselen en elkaar te inspireren. Inhoudelijk kwamen de volgende thema's aan bod: de organisatie van de crisisfondswerkingen, het profiel van de hulpvragers, vanuit welke partnerorganisaties de financiële hulpvragen komen, welke criteria gehanteerd worden, welke knelpunten er zijn, welke relatie er is met de OCMW's en welke aandachtspunt er is voor de toekomstige

inkanteling van de OCMW's bij de gemeentelijke sociale structuren vanuit onze ervaringen met de crisisfondsen.

De CAW blijkt vooral de belangrijkste partner te zijn. Het OCMW mag buiten haar organisatie geen hulp vragen. Er wordt voorgesteld om vanuit de regionale crisisfondsen van Caritas Hulpbetoon met de OCMW de jaarverslagen uit te wisselen.

Om de regionale crisisfondsen meer autonomie te bieden, wordt er voorgesteld om een aparte bankrekening vanuit Caritas Hulpbetoon te creëren voor Antwerpen en Limburg naar het voorbeeld van het Crisisfonds Oost-Vlaanderen. Tevens wordt er benadrukt dat er in kaart wordt gebracht welke financieringsmogelijkheden er bestaan in Caritas en waarvoor. Er wordt gevraagd of de concrete hulpvragen via een geharmoniseerd registratiesysteem, voorgesteld in het kader van Caritas Europa, kunnen gebundeld worden, om deze te kunnen gebruiken in het maatschappelijk debat en in de formulering van beleidsadviezen. Een sensibiliseringstaak op maatschappelijk niveau kan opgenomen worden door het bundelen en bekendmaken van concrete verhalen. De deelnemers van de Ronde Tafel zijn van oordeel dat de kerk, bisdommen en diaconie meer moet investeren in de caritatieve sector.

Vrijwillig engagement

In 2016 werd op twee sporen verder gewerkt aan de uitbouw van de vrijwilligerswerking: enerzijds het uitdiepen en uitschrijven van de basis: het vrijwilligersbeleid, de opdrachtsverklaring, het mandaat van het team, het strategisch plan 2016-2020 en anderzijds het verder uitbouwen van lopende projecten en opstarten van nieuwe projecten: Housing Cafés, collectieve opvang, parochies, individuele begeleiding...

1. Opbouw kader en vrijwilligersbeleid

De algemene doelstelling, vooropgesteld in de **opdrachtverklaring** van het team vrijwilligerswerk, is het organiseren van kwaliteitsvol vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk gebaseerd op noden, bijdragend tot het welzijn en de integratie van vluchtelingen, asielzoekers of andere kwetsbare mensen. Vrijwilligers die de kans krijgen om hun talenten in te zetten via waardevolle en nuttige vrijwilligerstaken binnen duurzame projecten en met voldoende ondersteuning. Dat is voor het team vrijwilligerswerk de kernopdracht.

Om dit waar te maken werkten we in 2016 aan ondersteunende tools: **methodieken** voor selectie, begeleiding en coaching, vorming, bedanking en **instrumenten** zoals de database, een vrijwilligersovereenkomst met charter en een verzekering. Deze tools zullen in de toekomst nog aangevuld worden.

Er ging ook veel energie naar de uitbouw van **infomomenten en vorming**. In het najaar organiseerden we twee infosessies in Brussel en één in Luik voor kandidaat-vrijwilligers en een basisvorming (twee dagdelen) voor startende vrijwilligers. Per project organiseerden we, samen met de collega's van de betrokken teams, ook specifieke vormingen, aangepast aan de taak die de vrijwilliger opneemt.

Op 3 december brachten we alle Caritasvrijwilligers samen op de **vrijwilligersdag** ter gelegenheid van de Internationale dag van de vrijwilliger. Er was plaats voor uitwisseling en workshops, muziek en een grote dankjewel voor alle vrijwilligers.

“Ce petit mot pour remercier toute l'équipe qui nous a si gentiment accueillis hier, lors de la journée des volontaires. C'était une journée enrichissante, informative sur la triste situation en Syrie et les échanges plus personnels qui ont suivi, mais aussi reflexive sur nous-mêmes. Sans oublier ce délicieux buffet libanais et la belle musique du soir qui a créé une ambiance bien chaleureuse.

Merci ! Au plaisir de vous revoir.”

- Agnes, vrijwilliger Louvranges -

De commissie Vrijwillig engagement vergaderde tweemaal. Naast inhoudelijke discussie werd hier ook de opdrachtverklaring vastgelegd (juni) en het strategisch plan 2016-2020 en actieplan 2017 goedgekeurd (november).

2. Projecten

2.1 Housing café

De moeilijkheid die het zoeken naar een woning met zich meebrengt wil Caritas opvangen door het organiseren van Housing Cafés. Wekelijks worden er erkende vluchtelingen uitgenodigd die, samen met vrijwilligers en een coach van Caritas International, op zoek gaan naar een geschikte woning.

In 2016 waren drie Housing Cafés actief : Luik, Brussel en Antwerpen. Elk met hun eigenheid en dynamiek. In totaal zijn hier zo'n 35 vrijwilligers actief : 15-tal in Luik, 7-tal in Brussel en 10-tal in Antwerpen.

Naast de ondersteuning die het team geeft bij de wekelijkse samenkomsten, ondersteunen we bij de intakegesprekken en organiseerden we intervisiemomenten. Gezien het geen gemakkelijke vrijwilligerstaak is (eigenaars zijn negatief, huurmarkt voor kleine appartementen is heel krap,...) zijn deze intervisiemomenten van groot belang. De bedoeling is de vrijwilligers de kans te geven om hun hart luchten, onderlinge uitwisseling te stimuleren, problemen aan te pakken en zeker ook onze waardering te tonen.

“In het begin was ik zenuwachtig om huiseigenaars op te bellen, maar nu ben ik heel blij om de vluchtelingen te kunnen steunen. Wij kunnen veel doen in het Housing Café, maar toch maak ik me nog zorgen over hoe sommige mensen het zullen redden.”

- Teresa, Housing Café Antwerpen -

2.2 Collectieve opvang en aangepaste opvangstructuur

In 2016 bleef Louvranges de enige aangepaste opvangstructuur. De vrijwilligerswerking loopt daar goed en we maakten dit jaar werk van overleg en uitwisseling, zodat het team ter plaatse gebruik kan maken van de beschikbare tools (bv. database) en deze groep vrijwilligers ook tot het geheel van Caritasvrijwilligers hoort (bv. vorming en vrijwilligersdag). De dagelijkse organisatie van de vrijwilligerswerking blijft in handen van het team ter plaatse.

Na de sluiting van het centrum in Spa, bleef het Peeterskasteel in Scherpenheuvel de enige collectieve opvangstructuur. We probeerden vanuit Brussel zoveel mogelijk te ondersteunen: door het aanreiken van praktische tools (bijv. database), door deel te nemen aan intakes en te helpen bij verschillende activiteiten georganiseerd door vrijwilligers: kinderanimatie, kledij sorteren, huiswerkbegeleiding, naaiatelier,... of festiviteiten.

2.3 Parochies

Gezien de vele vragen van burgers en de wil van vele parochies om 'iets te doen', wilde Caritas ondersteuning kunnen bieden aan deze – vaak heel spontane – acties. In het voorjaar werd hard gewerkt aan afstemming in huis en in augustus vertrok een brochure naar alle Vlaamse parochies met het aanbod van Caritas voor parochies die vluchtelingen opvangen en/of ondersteunen. Er kwamen weinig vragen ter ondersteuning maar de enkele projecten waren boeiend en leveren zinvolle inzichten op voor verdere uitbreiding. Vorming over grenzen stellen en interculturaliteit, of duidelijke afspraken over de taakverdeling tussen vrijwilligers en personeelsleden blijken in elk geval heel belangrijk.

“We hadden gezien dat Caritas solidaire huiseigenaars zocht en zijn toen op zoek gegaan naar een woning. Die hebben we gelukkig gevonden dankzij de zusters Bernardinnen die net een woning opgeknapt hadden. Sinds mei woont er een Syrisch gezin van zes. Het is een hele uitdaging om hen te ondersteunen – voornamelijk omwille van de taalbarrière. Wel fantastisch om te zien, is dat er zo veel vrijwilligers willen helpen. Zo maakte een vrijwilliger samen met één van de bewoners een fietstocht door de gemeente, terwijl anderen ook gewoon toonden hoe de toestellen in huis werken. We vertrekken altijd vanuit hun noden en zetten dan een activiteit op. Via Caritas hebben we ook een project opgezet zodat we extra fondsen kunnen werven. Dankzij die middelen konden we bijvoorbeeld een compostvat aankopen wat een wereld van verschil maakt voor het gezin omdat ze minder geld spenderen aan afvalzakken. Het zijn kleine beetjes...maar van groot belang.”

- Katrien Cocquyt, parochie-assistente in Evergem -

2.4 Internationaal vrijwilligerswerk

De ideeën rond internationaal vrijwilligerswerk leven al enkele jaren. Het team vrijwilligerswerk werkt deze piste uit in samenwerking met 'Desk Azië'. Eind 2016 werd een bevraging rondgestuurd om de noden van partners in Azië in kaart te brengen.

2.5 “Projet Citoyens solidaires- des volontaires d’ici et d’ailleurs s’engagent»

Het “Projet Citoyens solidaires- des volontaires d’ici et d’ailleurs s’engagent” werd ingediend bij de Koning Boudewijnstichting in oktober en goedgekeurd in december 2016.

Het project start vanuit de vraag van asielzoekers: zij willen tijdens hun procedure een zinvolle tijdsbesteding hebben: de taal leren, hun talenten benutten en bijdragen aan de samenleving.

Al in het najaar werden de noden verkend, profielen opgesteld en startten de eerste asielzoekers in verschillende projecten in Brussel. Eind 2016 waren reeds drie vrijwilligers actief, en deze groep zal systematisch uitbreiden. De eerste evaluaties zijn positief. Dit project vraagt veel individuele begeleiding – vooral bij de opstart – van de vrijwilliger, onder meer omwille van de taal- en cultuurbarrière en omwille van het wantrouwen en de angst voor het onbekende die de vrijwilligers voelen.

2.6 Individuele hulpvragen: project Tandem

In dit project begeleiden vrijwilligers asielzoekers of vluchtelingen en hun gezin op verschillende vlakken: huiswerkbegeleiding, het leren kennen van de buurt, het oefenen van de taal, culturele activiteiten. In het najaar overlegden we regelmatig met de betrokken teams om de noden en de haalbaarheid ervan te analyseren. We stelden profielen, taken en grenzen voor vrijwilligersactiviteiten op.

De profielen werden voorgesteld tijdens de infosessie die we organiseerden in het najaar. Daarna volgden een intake per kandidaat, de basisvorming en de specifieke vorming voor dit project. In december zochten we voor 13 vrijwilligers in Brussel en 6 vrijwilligers in Luik een goeie match tussen hen en de families die door Caritas begeleid worden, op basis van woonplaats, noden en interesses, taal, beschikbaarheid,.... Voor een evaluatie is het nog te vroeg maar de voorbereiding en uitwerking van dit project kunnen dienen als inspiratiebron voor het opstarten van dergelijk vrijwilligerswerk binnen andere diensten.

2.7 Gesloten centra

Caritas International heeft de toestemming (twee accreditaties) om in het gesloten opvangcentrum 127 bis van Steenokkerzeel op bezoek te gaan. Sociaal assistenten luisteren naar de mensen, bieden mentale en psychologische ondersteuning en geven informatie over hun rechten. We zochten in het najaar twee vrijwilligers om met de twee beroepskrachten de bezoeken in de gesloten centra te doen. Gezien de intensiteit van de opdracht is immers het beter de gesprekken in duo te voeren.

Binnen het project 'Transit' van Vluchtelingenwerk Vlaanderen wordt intervisie en vorming aangeboden voor diegene die deze bezoeken uitvoeren. In november 2016 organiseerden we samen met de partners van 'Transit' een infonamiddag om vrijwilligers te zoeken. Eind 2016 waren deze vrijwilligers nog niet gevonden.

Cairos

1. Wonen en Leven in de ouderenzorg

In opdracht van Zorgnet-Icuro en onder een afgesloten convenant met minister van Welzijn Jo Van Deurzen werd een evaluatie opgemaakt van 30 jaar animatiefunctie in de ouderenzorg en beleidsaanbevelingen gedaan voor het doorontwikkelen van deze functie in de toekomst.

Het belang van Wonen en Leven – naast zorg – kwam ten volle op de voorgrond. De animatiefunctie is onontbeerlijk in de begeleiding van ouderen, maar is tot op heden vaak te eenzijdig en te onduidelijk ontwikkeld. Een resolute keuze voor Wonen en Leven werd bepleit en uitgewerkt in een aantal rollen die men ten aanzien van ouderen en hun omgeving wil opnemen. Zo kan men bij ouderen de regie, de eigen zeggingskracht en de participatie ondersteunen.

Uit het rapport:

Vanuit deze beleidsaanbevelingen werd een nieuwe opdracht aanvaard om modellen, instrumenten en werkwijzen te ontwikkelen die woonzorgcentra ondersteunen om het Wonen en Leven verder uit te bouwen en naar een cultuur van persoonsgerichte en versterkende begeleiding van ouderen te evolueren. Ook in 2017 zal aan dit werkkader worden gewerkt door Cairos.

De begeleider wonen en leven heeft bij uitstek een agogisch specialisme: hij begeleidt veranderingsprocessen op individueel en op groepsniveau met als doel de door de bewoner ervaren kwaliteit van wonen en leven te verhogen. We formuleren zijn opdracht hier als het begeleiden van de bewoner en zijn omgeving bij de uitbouw van zijn leven in de nieuwe woon- en leefcontext. De emancipatorische grondhouding staat garant voor een gerichtheid op de eigen waarden en verwachtingen én het verder bouwen op de mogelijkheden en competenties van de oudere zelf. Ondanks de grote kwetsbaarheid blijft de oudere zo de regie over het eigen leven behouden. Deze aansluiting bij de persoon leidt tot verbondenheid en de ervaring van zinvolheid.

Vanuit zijn begeleidende opdracht krijgt de begeleider wonen en leven zicht op wenselijke veranderingen in de wooncontext. Van daaruit neemt hij initiatieven om de kwaliteit van het wonen en leven in de voorziening te bevorderen.

De begeleider van wonen en leven werkt bij uitstek verbindend, wat leidt tot de ervaring van zinvolheid. Zingeving komt tot stand wanneer bewoners:

- Zich verbonden voelen met zichzelf
- Zich verbonden voelen met hun persoonlijk relationeel netwerk
- Verbinding ervaren met de hulpverlener.
- Zich verbonden voelen met anderen in het nieuwe netwerk.

De begeleider wonen en leven is behartiger van het tot stand komen of in stand houden van die veelzijdige verbondenheid. Hij doet dit door het begeleiden van zinvolle levensinvulling in die nieuwe persoonlijke maar complexe situatie. Hij werkt bij uitstek op het domein van persoonlijke groei, ondanks de beperkingen. Hij doet dit door een omgeving te creëren die bronnen van zingeving toegankelijk maakt, door te

bouwen aan verbondenheid in de gemeenschap van het woonzorgcentrum en daarbuiten.

2. PREZO Woonzorg

Na een introductiefase begint PREZO Woonzorg op kruissnelheid te komen in Vlaanderen. 130 ouderenzorgvoorzieningen hebben reeds een licentie om met dit kwaliteitssysteem te werken. Naast Zorgnet voorzieningen kunnen nu ook woonzorgcentra van andere koepels instappen.

Cairos verzorgt de instapworkshops om met dit kwaliteitssysteem gedegen aan de slag te gaan. In 2016 werden verdiepende sessies ontwikkeld voor kwaliteitscoördinatoren om hun kennis en kunde rond projectwerk bij te schaven.

PREZO Woonzorg wordt alsmear meer gepercipieerd als een cultuurgroei-systeem. Omdat het concreet reflectiemateriaal meegeeft rond 60 thema's die relevant zijn in de ouderenzorg, stimuleert het huizen om over veel na te denken en hun medewerkers daar op verschillende manieren bij te betrekken. Omdat PREZO Woonzorg een gedegen werkwijze meegeeft, stimuleert het huizen om systematischer aan de slag te gaan rond thema's die hen raken of nauwer aan het hart liggen. De combinatie van deze openheid die gecreëerd wordt en de slagkracht in handelen die het ontwikkelt, maakt dat PREZIO Woonzorg hoe langer hoe meer wordt ervaren als een 'op de vloer werkend kwaliteitssysteem'.

In 2017 zullen intervisiegroepen worden opgestart voor kwaliteitscoördinatoren, zodat ze van mekaar kunnen leren.

Certificering met PREZO Woonzorg zal mogelijk worden; Dit opent opdrachten naar begeleiding van voorzieningen om zich klaar te maken voor de audits die ze daartoe zullen ondergaan. Tenslotte zal in 2017 ingezet worden op digitale ondersteuning van leervragen, onder meer door het maken van Tutorials rond de ICT-tool.

3. Andere

Cairos zit in de stuurgroep Ouderen en cultuurparticipatie van het departement Cultuur. We bereiden een studiedag voor die in mei 2017 plaatsvindt.

Verder nog wat losse vormingsvragen :

- Basisvorming dementie (via sociaal fonds van de privé rusthuizen): in Foyer de Lork
- Training in omgang met mensen met dementie (driedaagse via sociaal fonds van de privé rusthuizen): Foyer De Lork en Akapella (Kapelle op den Bos)
- Armoede Charter: vraag naar begeleiding vanuit Het Park, Neeroeteren.
- Begeleiding van de fisue De Markgrave – KOCA (Dominiek Lootens)
- Workshops begeleiden op de studiedag van Zorgnet Icuuro: 'Kwaliteit op de bestuurstafel' : 20 september 2016
- Begeleiding leerdag CCV medewerkers rond digitale transformatie
- Agogische leerdag voor CCV medewerkers: meegeven van agogische kaders voor vormingswerk.

Studiewerk rond digitale disruptie en wat dat voor het vormingswerk (en hulpverleningswerk) kan betekenen.